

IZVOR: KULTURNO NASLJEĐE – BLAGO PREKOGRANIČNOG REGIONA - ULAZ U PEČKI MUZEJ

UNAPREĐIVANJE SARADNJE - BILTEN

Ipa programa prekogranične
saradnje Crna Gora-Albanija i Crna
Gora-Kosovo 2014-2020

April 2022.

SADRŽAJ

Trinaesto izdanje biltena donosi informacije o aktivnostima i događajima koji su sprovedeni u Ipa programima prekogranične saradnje Crna Gora - Albanija i Crna Gora - Kosovo* 2014-2020.

Više informacija o programima možete pronaći u nastavku.

Ipa program prekogranične saradnje Crna Gora - Albanija 2014-2020

Opšti cilj programa je promovisanje/jačanje dobrosusjedskih odnosa i socio-ekonomskog razvoja pograničnih regija, kroz valorizaciju njihovog turističkog potencijala, ekološki održiv i društveno inkluzivni ekonomski razvoj, uvažavajući njihovo zajedničko kulturno i prirodno nasljeđe.

Kliknite [ovdje](#) za više informacija.

Ipa program prekogranične saradnje Crna Gora - Kosovo 2014-2020

Opšti cilj programa je poboljšanje standarda i kvaliteta života ljudi u programskom području, kroz ekološki održiv i socijalno inkluzivni ekonomski razvoj regiona, uz poštovanje zajedničke kulturne i prirodne baštine.

Kliknite [ovdje](#) za više informacija.

- »» Prokletije – personalizovano iskustvo.....2
- »» Vijesti iz projekata finansiranih u okviru Drugog poziva Ipa Programa prekogranične saradnje Crna Gora – Albanija3
- »» Vijesti iz projekata finansiranih u okviru Drugog poziva Ipa Programa prekogranične saradnje Crna Gora – Kosovo.....5
- »» Održan drugi sastanak Upravnog odbora projekta.....7
- »» Institucionalne promjene u Crnoj Gori i Albaniji.....7

Ova publikacija je izdata uz podršku Evropske unije. Sadržaj ove publikacije je isključiva odgovornost Zajedničkog tehničkog sekretarijata Programa prekogranične saradnje Crna Gora – Albanija i Crna Gora – Kosovo i ne predstavlja nužno stavove Evropske unije.

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΠΥΛΗ
ΚΟΣΟΒΟ | 06 1160219119 117510 2191016

*Ovakvo imenovanje ne dovodi u pitanje stavove o statusu, i u skladu je sa rezolucijom UNSCR 1244 i Mišljenjem Međunarodnog suda pravde o kosovskom proglašenju nezavisnosti.

Projekat finansira
Evropska unija

MNE – ALB
IPA-PROGRAM PREKOGRANIČNE SARADNJE
CRNA GORA – ALBANIJA 2014-2020

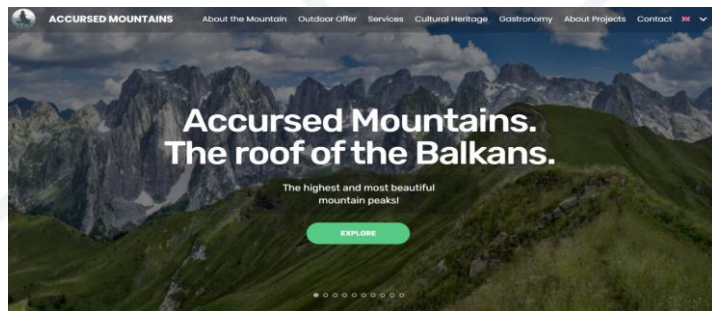
MNE – KOS
IPA-PROGRAM PREKOGRANIČNE SARADNJE
CRNA GORA – KOSOVO 2014-2020

CBC ZOOM

Prokletije - personalizovano iskustvo

Prekograničnu regiju Prokletija značajno su promovisala dva projekta: *Prokletije – izvrsna outdoor ponuda* koju realizuju Regionalna razvojna agencija za Bjelasicu, Komove i Prokletije, Turistička organizacija Plav, Regionalna razvojna agencija – Zapad (RRA-Zapad) i Opština Peć i *Razvoj ekoturizma na Balkanskim Alpima* koji realizuje Centar za proučavanje i zaštitu ptica Crne Gore, Kosovski centar za zagovaranje i razvoj – KADC, Gorska služba spasavanja Crne Gore i Udruženje planinara i alpinista „Pashtriku“. Oba projekta su realizovala niz aktivnosti na području Prokletija i značajno doprinijela poboljšanju ukupne turističke ponude i povećanju sigurnosti turista u regionu.

Jedan od ključnih rezultata projekata i primjer sinergije ova dva projekta je i kreirani *web* portal koji promovise ovu regiju. Zajednički *web* portal je osmišljen tako da na jednom mjestu učini dostupnim sve informacije koje su vezane za ovu regiju.

Portal sadrži informacije o turističkoj ponudi kada je u pitanju aktivni odmor, sa lokacijama, informacijama, kontaktima, mapama itd. Osim toga, kreirane su Android i iOS aplikacije koje sadrže sve relevantne podatke za turiste/posjetioce, prikazane na jednostavan način koji je lak za korišćenje. Prije nego što isplanirate svoje putovanje, svakako posjetite portal [ovdje](#).

Portal nudi informacije o aktivnostima na otvorenom kao što je planinarenje gdje se mogu birati različite opcije, od popularnih staza *Via*

Dinarica i *Vrhovi Balkana* ili neke manje zahtjevne, kao i nove planinarske staze razvijene u okviru ova dva projekta. Osim toga, dostupan je niz biciklističkih staza sa spektakularnim pejzažima, od onih zahtjevnijih do onih lakših.

Tu su i informacije o lokacijama koje nude mogućnosti penjanja. Kako bi se povećala sigurnost turista, a s obzirom na to da neke od ovih planinskih staza prolaze kroz prekogranično područje, planinari koji planiraju ovdje preći granicu moraju unaprijed obavijestiti graničnu policiju, a portal daje jasne smjernice i [procedure](#) koje je potrebno pratiti.

Vijesti iz projekata finansiranih u okviru Drugog poziva Ipa Programa prekogranične saradnje Crna Gora - Albanija

U Plavu održana konferencija na temu ljekovitog i aromatičnog bilja

U Plavu, 28. aprila 2022. godine održana je prva konferencija povodom IPA projekta „Promovisanje održivosti upotrebe ljekovitih i aromatičnih biljaka za unapređenje životne egzistencije i očuvanje biodiverziteta“ koji Opština Plav realizuje zajedno sa Opštinom Tropoja kao i sa NVO Centar za demokratske integracije i razvoj i NVO Albanski Alpi.

Projekat ima za cilj povećanje kapaciteta stanovništva prekograničnih područja opština Tropoja i Plav za korišćenje ljekovitog i aromatičnog bilja na ovom području, načine njihovog pravilnog i održivog sakupljanja, kao i jačanje kapaciteta javnih institucija kako bi pravilno pratile populacije medicinskih i aromatičnih vrsta u ovim opštinama.

Održane radionice za studente

U sklopu kampanje podizanja svijesti o projektu „Nepogode ne poznaju granice 2“, Prefektura Skadra je u saradnji sa Regionalnim direktoratom za obrazovanje i školskim upravama, 22. i 23. februara 2022. godine, održala 12 informativnih radionica i predavanja za 133 učenika i pedagoško osoblje škola koje se nalaze na područjima ugroženim poplavama i požarima u Skadarskom regionu. Svrha ovih sesija je bila razmjena i informisanje učenika o koracima koje mogu preduzeti i koje mogu pomoći njima i njihovim porodicama da ostanu bezbjedni u slučaju prirodnih katastrofa, te podizanje svijesti o smanjenju rizika od katastrofa, sa naglaskom na poplave i požare.

Skadarsko jezero bez hemijskog zagađenja - SOLUTION

U okviru projekta *Skadarsko jezero bez hemijskog zagađenja – SOLUTION* koji sprovode Centar za ekotoksikološka ispitivanja iz Crne Gore (CETI), Univerzitet Tirana i Udruženje Zeleni Centar iz Albanije, partneri su nastavili sa promotivnim aktivnostima. Naime, sa crnogorskim medijima podijeljene su informacije o predstojećim projektnim aktivnostima.

Vidoje Petričić, izvršni direktor CETI-ja se zahvalio Evropskoj uniji i Prekograničnom programu Crna Gora-Albanija za pruženu priliku za implementaciju ovog važnog projekta. „U cilju zaštite biodiverziteta Skadarskog jezera, potrebno je uspostaviti tijesnu i kontinuiranu saradnju ljudi sa obje strane granice. Upravo takva saradnja je započeta kroz realizaciju ovog projekta. Saradnja je ključna, uzimajući u obzir postojanje saznanja o potencijalnim zagađenjima koja su nedovoljno ispitana“, kazao je Petričić.

Projekat ima za cilj da dogovori zajedničke dugoročne kooperativne aktivnosti, izvrši procjenu ekološkog rizika od hemijskog zagađenja u prekograničnom Skadarskom jezeru i odredi žarišta zagađenja. Projektni tim aktivno radi na procjeni ekološkog rizika od hemijskog zagađenja Skadarskog jezera.

Danijela Šuković, projektna menadžerka u CETI-ju je informisala prisutne o detaljima projekta „Sa naše strane govorimo o 10 tačaka, sa strane Albanije govorimo o četiri tačke. Znači, ukupno 14 tačaka je sasvim dovoljno za reprezentativnost i pomoću njih ćemo dati adekvatnu sliku stanja nakon ispitivanja i analiza. Ovaj projekat ima jako mnogo istraživačke note, a ne samo klasičnog ispitivanja“.

BRZE ČINJENICE - Solution

Projektni tim aktivno promoviše projekat i uticaj koji se planira postići. U okviru projektnih aktivnosti kreirana je internet stranica koja sadrži sve ključne informacije i kojoj se može pristupiti preko <http://solutionmne-al.eu/>.

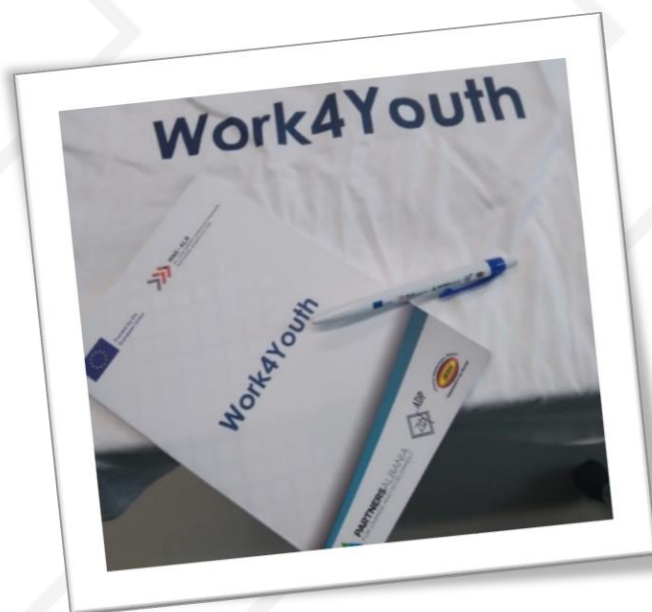
Rad za omladinu (Work4Youth): Kampovi za inovacije organizovani u Bečićima i Skadru

U okviru kampova za inovacije (Innovation Boot Camps program), koji su dio projekta *Rad za omladinu*, tokom marta organizovano je šest informativnih sesija koje za su za cilj imale da ohrabre mlade ljude da učestvuju u programu.

Informativne sesije su organizovane u opštinama Skadar, Vau i Dejes, Puka, Tuzi i Podgorica, kao i online, gdje je preko 100 mladih iz ovih prekograničnih opština saznalo više o programu, aktivnostima i procesu prijave.

Nakon informativne kampanje organizovana su dva kampa u Bečićima i Skadru. Kampovi su organizovani kao intenzivni programi za sticanje praktičnih vještina, gde su odabrani pojedinci i timovi stekli neophodna znanja i vještine za razvoj preduzetništva i sopstvenih poslovnih ideja zasnovanih na potrebama i mogućnostima lokalne zajednice.

Projekat *Work4Youth* sprovode NVO Partneri za šansu i razvoj Albanije, Udruženje za demokratski prosperitet – ADP Zid iz Crne Gore i NVO Omladinski intelektualci – Nada.

Održana obuka za mentore u okviru A.C.C.E.N.T. projekta

Projekat *A.C.C.E.N.T.- Pristupačnost, građanska savjest, zapošljavanje osoba sa invaliditetom, kao novi TREND* sprovode Caritas Barske nadbiskupije, Caritas Albanija, NVO Projekat Nada (Albanija) i Udruženje paraplegičara Bar (Crna Gora). U okviru prekograničnog projekta A.C.C.E.N.T, kroz koji je razvijen Program mentorstva, održana je trodnevna obuka za mentore u hotelu Avala u Budvi. Obuka, koju je predvodila trenerica **Danka Četković**, okupila je 11 mentora, koji će zajedno sa svojim korisnicima, osobama sa invaliditetom, raditi na njihovom daljem osposobljavanju.

Svrha obuke je bila sticanje bazičnih mentorskih vještina za rad sa osobama sa invaliditetom, gdje su učesnici imali priliku da saznaju nešto više o prilagođavanju rada i radnog mjesta, zatim o svim koracima u mentorskom radu, kao i karakteristikama uspješnih mentora. Pored toga kroz praktične primjere i vježbe učesnici su se upoznali sa pojmom i modelom invalidnosti, kao i sa adekvatnom terminologijom vezanom za

osobe sa invaliditetom. Treningu su prisustvovali i koordinator aktivnosti Caritasa Barske nadbiskupije, **Marko Đelović**, kao i direktor Udruženja paraplegičara Bar, **Slavko Vučićević**.

Crna Gora i Albanija prema nultoj stopi otpada

Tokom prvog kvartala 2022. godine, *Zero Waste* projektni tim je nastavio sa aktivnostima podizanja svijesti i edukativnim sastancima sa predstavnicima mjesnih zajednica i škola u Margegaju i Gusinju. Cilj je bio širenje ključnih poruka projekta i edukacija lokalnog stanovništva o principima *Zero Waste* (nulta stopa otpada) filozofije.

Proces je podržao **Enzo Favoino**, naučni koordinator iz *Zero Waste Europe*, koji je prenio znanja i iskustva iz sličnih gradova u EU koje primjenjuju *Zero Waste* prakse u upravljanju otpadom. Kampanju su podržali članovi *Zero Waste* savjetodavnih odbora koji su definisali i naredne korake u sprovođenju mjera, kao što su odvajanje i akcije čišćenja otpada.

Putevi ka razvoju karijere

Projektni tim projekta *Putevi ka razvoju karijere* je aktivno radio na uključanju mladih u svoje različite projektne aktivnosti. Organizovana je studijska posjeta za 50 mladih Ulcinjana/ki Univerzitetu "Donja Gorica" (UDG) u Podgorici. Mladi su imali priliku da se upoznaju sa posebnom poslovnom filozofijom i izgradnjom karijere koju ovaj univerzitet promovise. U središtu ove posjete bilo je „Preduzetničko gnijezdo“ koje djeluje u okviru ove institucije, kako bi podstaklo mlade na kreativnu energiju i vještine za proizvodnju uspješnih poslovnih ideja.

Dodatno, u okviru projektnih aktivnosti u februaru 2022. godine održana su 3 stručna kursa za 50 mladih ljudi koji su mogli da odaberu i pohađaju jedan od 3 kursa i to: kurs *digitalnih vještina za PR/marketing u oblasti turizma*, kurs za *poštovanje principa kulturnog nasljeđa i gostoprimstva u sektoru turizma* i kurs za *turističke vodiče*.

Odabir kurseva se radio na osnovu podataka koji su dobijeni u okviru prethodno sprovedenog istraživanja od strane same omladine, čiji su rezultati pokazali da su poslodavci zainteresovani za zaposlene koji posjeduju znanje o navedenim kursovima. Takođe, 3. marta 2022. godine u Ulcinju je održana obuka sa mladima i organizovan je poseban ciklus stručnih kurseva iz oblasti *digitalnog marketinga*, *menadžera sektora i pratilaca putovanja (travel companion)*.

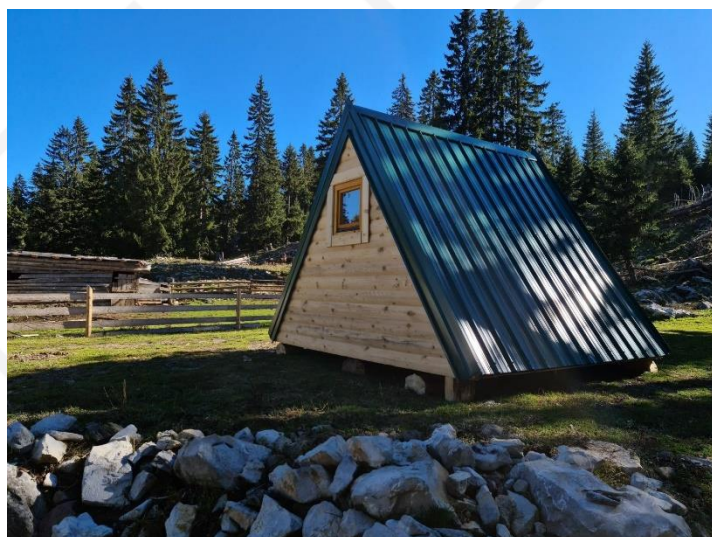
Vijesti iz projekata finansiranih u okviru Drugog poziva Ipa Programa prekogranične saradnje Crna Gora - Kosovo

Transhumance - nova turistička ponuda Kosova i Crne Gore

Projekat *Transhumance* – nova turistička ponuda Kosova i Crne Gore sprovode Inicijativa za razvoj poljoprivrede Kosova - IADK, Agencija za regionalni razvoj za Bjelasicu, Komove i Prokletije i Opština Istok. Nakon niza aktivnosti koje imaju za cilj podršku lokalnom stanovništvu opremom i izgradnjom kapaciteta, projektni partneri su aktivno promovisali rezultate projekta.

U okviru kampanje promoviše se nova turistička ponuda u Istoku i Peći kroz jednostavne i autentične pastirske kolibe i kontakt podatke ljudi koji nude ovu vrstu usluge. Novu turističku ponudu pogledajte [ovdje](#).

CARES 2 - prekogranične akcije u sektoru reproduktivnog zdravlja 2

Projekat *CARES 2* - prekogranične akcije u sektoru reproduktivnog zdravlja 2. sprovodi FORS Crna Gora – Fondacija za razvoj sjevera Crne Gore i ECMI Kosovo - Evropski Centar za Manjinska Pitanja. Projektni partneri su od 17. do 23. januara 2022. godine obilježili sedmicu posvećenu prevenciji raka grlića materice. U njihovom obraćanju je podvučeno da podaci na međunarodnom nivou ukazuju da je ova bolest na drugom mjestu rasprostranjenosti kada su maligne bolesti žena u pitanju, odmah iza kancera dojke. *Najčešće se javlja kod žena starosti između 40 i 45 godina, ali se granica, kada je obolijevanje u pitanju, pomjera sve niže.*

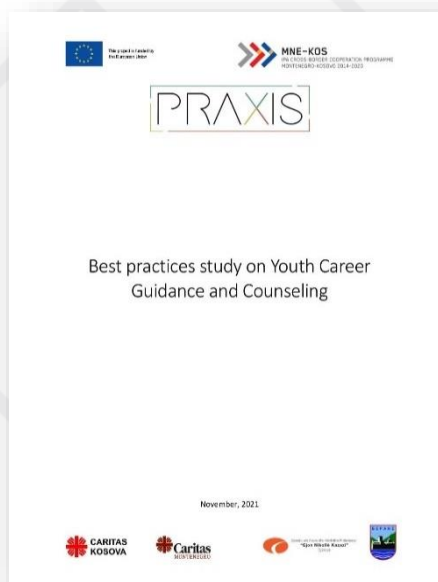
Prema podacima Internacionalne agencije za istraživanje raka, od ove bolesti u 2020. godini u Crnoj Gori oboljelo je 113 žena, saopštili su.

Ključ je u redovnim pregledima

Naglasili su da se procjenjuje da se za 30 do 40 procenata nastanak karcinoma grlića materice može spriječiti smanjenjem izloženosti faktorima rizika. Ono što posebno ohrabruje kada je ovaj vid kancera u pitanju jeste da se on može rano otkriti kroz organizovane skrining programe usmjerene ka njegovom ranom otkrivanju i blagovremenom liječenju. Uz njegovanje zdravih stilova života, redovni pregledi predstavljaju najbolje preventivno oružje. Više informacija dostupno [ovdje](#).

PRAXIS

Projekat *PRAXIS* sprovode Caritas Kosovo, Caritas Crna Gora, Centar za stručno obrazovanje i savjetovanje Đon Nikol Kazazi iz Đakovice i Opština Berane sa ciljem da podrži zapošljavanje mladih iz ciljanih područja u prekograničnom regionu. Očekuje se da će projektne aktivnosti rezultirati povećanjem kapaciteta za

zapošljivost i mogućnosti zapošljavanja učenika, studenata i nezaposlenih mladih.

Tokom ovog perioda, projektni tim je izradio publikaciju [Studija najbolje prakse o karijernom vođenju i savjetovanju mladih u prekograničnom regionu Crna Gora – Kosovo](#). Publikacija pruža ključne informacije u vezi sa situacijom u karijernom vođenju i savjetovanju u Crnoj Gori i na Kosovu. Dodatno, publikacija daje pregled najboljih praksi u regionu i informacije o podršci učenicima, studentima i nastavnicima.

Kulturno nasljeđe - blago prekograničnog regiona

Pobratimljene opštine, Opština Peć i Opština Gusinje, zajedničkim snagama sprovode projekat Kulturno nasljeđe – blago prekograničnog regiona. Projekat nastoji da doprinese valorizaciji kulturnog nasljeđa regiona Prokletija kroz uspostavljanje novih kulturnih ruta i staza, kao i kroz novi turistički proizvod i ponudu u ciljanom području.

U cilju poboljšanja uslova na lokalitetima nasljeđa i pružanja boljih usluga turistima, projektni tim u Peći je završio infrastrukturne intervencije manjeg obima unutar lokacija od kulturnog značaja. Urađene su manje intervencije poput postavljanja ukrasnih klupa, montaže panoa u Ložanu i totema na Staroj čaršiji, a sve sadrže istorijske opise ovih dobara. Štaviše, Stara čaršija je takođe obogaćena inventarom i informativnom tablom na ulazu u Pečki muzej.

Staro kamenje iz Gradine (antičkog grada Peći) koje predstavlja antiku Peći, postavljeno na betonsku ploču obloženu keramičkim pločicama, na samom ulazu u Pečki muzej. Nadalje, manje infrastrukturne intervencije predviđene u Gusinju će se obaviti čim se vremenski uslovi poboljšaju.

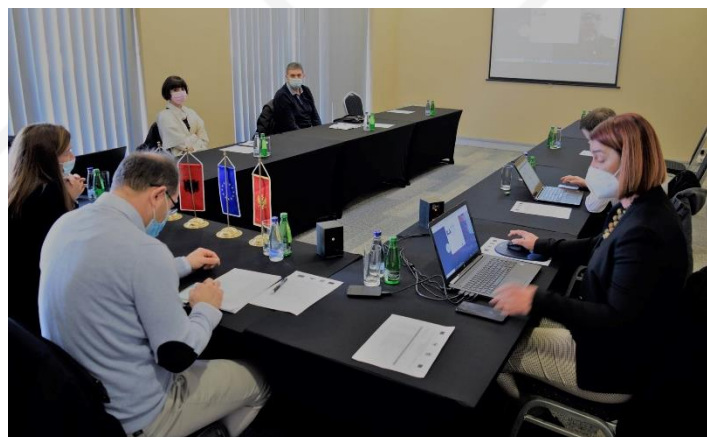
Dodatno, u okviru projektnih aktivnosti, projektni tim Opštine Gusinje je 28. februara 2022. godine organizovao seminar na kojem je učestvovalo više od 15 predstavnika turističkog sektora. Cilj seminara je bio da se istakne važnost promocije turističkih potencijala kroz bogatu kulturnu baštinu Opštine Gusinje. Takođe, učesnici su imali priliku da se upoznaju sa najboljim praksama iz regiona kada je u pitanju kulturni turizam.

Više informacija o projektnim aktivnostima možete pronaći na projektnoj [Facebook stranici](#).

Održan drugi sastanak Upravnog odbora projekta

Drugi sastanak Upravnog odbora Projekta tehničke pomoći za oba programa prekogranične saradnje Crna Gora – Albanija i Crna Gora – Kosovo održan je u Podgorici 27. januara 2022. godine, a predstavnici Operativnih struktura Crne Gore, Albanije i Kosova su imali priliku da se sastanu i razgovaraju o tekućim aktivnostima. Naime, sastanak je organizovan radi razgovora o realizovanim aktivnostima u 2021. i predstojećim planovima za 2022. godinu, kao i za predstavljanje, razmatranje i odobravanje Drugog izvještaja projekta "Tehnička podrška upravljanju bilateralnim programima prekogranične saradnje Crna Gora-Albanija i Crna Gora-Kosovo".

Institucionalne promjene u Crnoj Gori i Albaniji

Nakon procesa formiranja 43. Vlade Crne Gore, početkom maja 2022. godine očekuju se promjene u institucionalnom uređenju Crne Gore. Naime, kako je najavljeno, Kancelarija za evropske integracije postaje **Ministarstvo evropskih poslova** i koordiniraće proces pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji i fondova EU, uključujući oba Ipa Programa prekogranične saradnje Crna Gora – Albanija i Crna Gora - Kosovo.

U Albaniji, nakon procesa restrukturiranja, sprovođenje cjelokupne pomoći EU u Republici Albaniji će koordinisati **Državna agencija za strateško planiranje i koordinaciju pomoći (SASPAC)** koja funkcioniše u okviru Kabineta predsjednika Vlade. Koordinacija će uključivati i sprovođenje aktivnosti vezanih za Ipa Program prekogranične saradnje Crna Gora – Albanija, koje je u prethodnom periodu sprovodilo Ministarstvo za Evropu i vanjske poslove.

»» Operativne strukture programa (kliknite na ikone kako bi posjetili njihovu internet stranicu)

Vlada Crne Gore
Ministarstvo evropskih poslova

Vlada Crne Gore
Ministarstvo finansija
Direktorat za finansiranje i ugovaranje
sredstava EU pomoći

REPUBLIKA E SHQIPËRIË
KRYEMINISTRIA
AGJENCIA SHITËTËRORE E PROGRAMIMIT STRATEGJIK DHE KOORDINIMIT TË NDIHMËS

Republika e Kosovës
Republika Kosova-Republic of Kosovo
Qeveria - Vlada - Government
Ministria e Pushtetit Lokal
Ministarstvo lokalne samouprave
Ministry of Local Government

**ZAJEDNIČKI TEHNIČKI SEKRETARIJAT IPA
PROGRAMA PREKOGRANIČNE SARADNJE
CRNA GORA – ALBANIJA | CRNA GORA – KOSOVO 2014–2020**

Zajednički tehnički sekretarijat – **Sjedište**
Adresa: Beogradska 17, 81 000 Podgorica, Crna Gora
Telefon: + 382 20 240 784; + 382 20 240 631;

Sanja TODOROVIĆ
Šefica Zajedničkog tehničkog sekretarijata
E-mail: sanja.todorovic@jts-mne-alb-mne-kos.org

Maja RADOVIĆ
Službenik za finansije i nabavke
E-mail: maja.radovic@jts-mne-alb-mne-kos.org

Nikola ĐONOVIĆ
Projektni službenik
E-mail: nikola.djonovic@jts-mne-alb-mne-kos.org

Almir ČAUŠEVIĆ
Projektni službenik
E-mail: almir.causevic@jts-mne-alb-mne-kos.org

Petar BELADA
Administrativni asistent
E-mail: petar.belada@jts-mne-alb-mne-kos.org

Zajednički tehnički sekretarijat – **Kancelarija Antene Skadar**
Adresa: Rruga Ndoc Çoba, br 1 Skadar, Albanija
Telefon: + 355 22 80 20 80;

Andi ÇEKAJ
Projektni službenik u Anteni
E-mail: andi.cekaj@jts-mne-alb-mne-kos.org

Zajednički tehnički sekretarijat – **Kancelarija Antene Priština**
Adresa: Ulica Tirana, ulaz D, V sprat, broj 53, (kompleks PRIME), 10 000 Prishtina, Kosovo

Gazmir RACI
Projektni službenik u Anteni
E-mail: gazmir.raci@jts-mne-alb-mne-kos.org

www.cbc-mne-alb.org | www.cbc-mne-kos.org

Projekat finansira
Evropska unija